

GEDRAGSCODE

VOOR

OPTOMETRISTEN

Versie 3, september 2001

Ten geleide

Deze gedragscode voor optometristen weerspiegelt de opvattingen die binnen de beroepsgroep leven ten aanzien van hetgeen in een behoorlijke uitoefening van het beroep van optometrist behoort te worden gedaan en gelaten. Een gedragscode geeft uitdrukking aan de beroepsethiek. Leden van de OVN Optometristen Vereniging Nederland worden geacht zich bij de uitoefening van hun beroep te laten leiden door deze gedragscode. Op handelen in strijd met een van de bepalingen van deze gedragscode staan verenigingsrechtelijke sancties.

Aanleiding voor het tot stand brengen van deze gedragscode is het feit dat de titel van optometrist met ingang van 15 november 2000 onder de bescherming van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg valt. Een beschermde titel vraagt om een voor het publiek herkenbaar en door het publiek erkend beroep. Herkenning en erkenning van een beroep staat of valt met de naleving van elementaire waarden en normen. Niet alleen geeft deze gedragscode houvast voor de optometrist zelf, tevens wordt aan collegae, andere professionals in de oogzorg, werkers in de optiekbranche en het publiek duidelijk gemaakt waar de optometrist voor staat.

Deze gedragscode is voorbereid door een commissie, samengesteld uit diverse bij de oogzorg betrokken beroepsbeoefenaren, onder voorzitterschap van de mr. dr. J.C.J. Dute, universitair hoofddocent gezondheidsrecht aan de Universiteit van Maastricht. Over de gedragscode is overleg gevoerd met een aantal aanpalende beroepsgroepen, alvorens zij is vastgesteld door de OVN Optometristen Vereniging Nederland.

Een gedragscode is een vorm van zelfregulering, dat wil zeggen dat zij niet van overheidswege is opgelegd, maar de normen en waarden reflecteert van de optometristen zelf, verenigd in de OVN Optometristen Vereniging Nederland, welke vereniging ook toeziet op de naleving van de gedragscode. De bepalingen van de gedragscode zijn uiteraard niet de enige regels waaraan de optometrist zich dient te houden. Behalve de gedragscode behoort de optometrist vanzelfsprekend de wet en rechterlijke uitspraken na te leven en dient hij tevens te handelen volgens de professionele standaard van optometristen.

Naast de gedragscode is het nog te ontwikkelen beroepsprofiel van de optometrist van belang. In een beroepsprofiel is vastgelegd wat het beroep van optometrist concreet inhoudt. De professionele taken van de optometrist dienen daarin te worden gespecificeerd.

Onderwerpen die thuishoren in een beroepsprofiel zijn niet in deze gedragscode opgenomen.

De gedragscode bestaat uit vier onderdelen: na enkele algemene bepalingen over de beroepsuitoefening volgen bepalingen die betrekking hebben op achtereenvolgens de relatie met de patiënt, de relatie met collegae en andere beroepsbeoefenaren in de oogzorg, en tenslotte de relatie met de maatschappij. Uitgangspunt van de gedragscode is dat de optometrist een professionele hulpverlener binnen de gezondheidszorg is. Dit vereist dat hij werkt volgens professionele maatstaven, waarbij het visuele welzijn van de patiënt begin- en eindpunt is. Daarbij moet worden onderkend dat de optometrist zijn professionele werkzaamheden veelal verricht binnen een commerciële context. Commerciële belangen mogen echter op geen enkele wijze interfereren met het belang van de adequate hulpverlening. Daarom zijn op verschillende plaatsen in deze gedragscode bepalingen opgenomen die erop zijn gericht om een mogelijke belangenverstremming te voorkomen. Professionele hulpverlening vereist immers dat professionele onafhankelijkheid wordt veiliggesteld.

Een gedragscode is nooit af. Opvattingen en maatschappelijk omstandigheden kunnen veranderen, hetgeen tot toevoeging van nieuwe of aanpassing van verouderde bepalingen kan nopen. In die zin is een gedragscode een dynamisch stelsel van normen. Daarnaast kan een gedragscode slechts de hoofdlijnen aangeven. Verschillende onderdelen van de gedragscode behoeven nadere specificatie en uitwerking naar de praktijk in de vorm van richtlijnen, protocollen en standaarden.

In deze gedragscode wordt voor de leesbaarheid alleen de mannelijke vorm gebruikt. Uiteraard is steeds ook de vrouwelijke vorm bedoeld.

1. Algemene aspecten van de beroepsuitoefening

- 1.1 De optometrist stelt het belang en het visuele welzijn van de patiënt te allen tijde voorop.
- 1.2 De optometrist is voortdurend alert op mogelijke verstrengelingen van hulpverleningsbelangen en commerciële belangen, en neemt, wanneer een dergelijke situatie is of dreigt te ontstaan, daartegen passende maatregelen.
- 1.3 Ongeacht of hij werkzaam is als vrije beroepsbeoefenaar, in dienstverband of in enig ander organisatorisch kader, is de optometrist te allen tijde vrij in en persoonlijk verantwoordelijk voor de uitoefening van zijn beroep.
- 1.4 Het is onaanvaardbaar wanneer een optometrist werkzaam is in enig organisatorisch verband waarvan hij weet of redelijkerwijs zou moeten weten dat daarbinnen het verlenen van verantwoorde, in professionele zin onafhankelijke en deskundige optometrische hulp niet of niet langer gewaarborgd is.
- 1.5 De optometrist verricht zijn werkzaamheden met inachtneming van zijn deskundigheid, zoals omschreven in het kader van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg, zijn beroepsprofiel en deze gedragscode. Hij verricht geen handelingen die in strijd zijn met de beroepsethiek.
- 1.6 De optometrist aanvaardt geen opdrachten die in strijd zijn met de wet of met deze gedragscode.
- 1.7 De optometrist vermijdt gedragingen waardoor het aanzien van het beroep zou kunnen worden geschaad.
- 1.8 De optometrist verricht geen handelingen die gelegen zijn buiten het terrein van het eigen kennen en kunnen.
- 1.9 Specialisatie mag geen afbreuk doen aan de algemene bekwaamheden van de optometrist.
- 1.10 De optometrist is bereid en in staat om verantwoording over zijn handelen af te leggen.
- 1.11 De optometrist houdt zijn kennis en vaardigheden op peil door middel van (onder meer) na- en bijscholing en het deelnemen aan intervisie.
- 1.12 De optometrist houdt nieuwe kennis of behandelingsmethodes niet voor zichzelf.
- 1.13 De optometrist draagt zorg voor de continuïteit van de behandeling.
- 1.14 De optometrist maakt het bestaan van zijn praktijk op de onder hulpverleners gebruikelijke wijze kenbaar aan het publiek. Binnen de praktijk dient het voor de patiënt duidelijk te zijn wie de optometrist is.
- 1.15 In zijn reclame-uitingen betracht de optometrist de terughoudendheid welke past bij de waardigheid van zijn beroep. Hij ziet er op toe dat deze terughoudendheid ook in acht wordt genomen indien anderen voor hem reclame maken. Misleidende reclame is verboden.
- 1.16 De optometrist onthoudt zich van iedere zakelijke regeling met leveranciers van optische hulpmiddelen zoals opticiens, contactlensspecialisten, importeurs of fabrikanten, waaraan voordelen in geld of in natura verbonden zijn, indien zijn professionele onafhankelijkheid daardoor wordt of zou kunnen worden aangetast.

2. De relatie met de patiënt

- 2.1. De relatie tussen optometrist en patiënt is primair gericht op adequate hulpverlening. Van deze relatie mag de optometrist nimmer misbruik maken.
- 2.2. De optometrist streeft ernaar elke patiënt tenminste die hulp te verlenen of te doen verlenen, die onder beroepsgenoten algemeen gebruikelijk is.
- 2.3. De optometrist verleent hulp aan de patiënt op de kortst mogelijke termijn. De vraag naar dringende oogzorg wordt onmiddellijk beantwoord.
- 2.4. De optometrist verleent aan de patiënt zonder aanzien des persoons de noodzakelijke optometrische zorg. Hij houdt zich verre van discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, ras, geslacht of welke grond dan ook.

- 2.5. De optometrist houdt rekening met de levensbeschouwelijke opvattingen en het cultuurpatroon van de patiënt, alsmede met eventuele taalbarrières.
- 2.6. De optometrist onthoudt zich van intimiteiten met de patiënt.
- 2.7. De optometrist neemt de rechten van de patiënt in acht. Onverminderd de eisen die voortvloeien uit wetgeving en rechtspraak:
- licht hij de patiënt op duidelijke wijze in over de voorgenomen optometrische verrichtingen en de ontwikkelingen omtrent deze verrichtingen en de gezondheidstoestand van de patiënt;
 - voert hij verrichtingen pas uit, indien hij hiervoor de toestemming van de patiënt heeft verkregen;
 - legt hij de voor de optometrische zorg relevante gegevens neer in een dossier en bewaart hij dit dossier gedurende tien jaar of zoveel langer als redelijkerwijs uit de zorg van een goed optometrist voortvloeit;
 - vernietigt hij (delen van) dit dossier binnen drie maanden na een daartoe strekkend verzoek van de patiënt, tenzij bewaring van aanmerkelijk belang is voor een ander dan de patiënt dan wel vernietiging in strijd is met de wet;
 - verstrekt hij aan de patiënt desgevraagd zo spoedig mogelijk inzage in en afschrijft van (delen van) diens dossier, tenzij hierdoor de persoonlijke levenssfeer van een ander wordt geschaad;
 - verstrekt hij aan anderen dan de patiënt geen gegevens over de patiënt, tenzij deze hiervoor toestemming heeft gegeven, de wet hiertoe verplicht dan wel de ontvanger van de gegevens rechtstreeks bij de optometrische zorg jegens deze patiënt is betrokken en hij de gegevens nodig heeft voor de uitvoering van zijn taak;
 - voert hij zijn verrichtingen uit buiten waarneming van anderen dan de patiënt, tenzij deze met hun aanwezigheid heeft ingestemd;
 - komt hij zijn verplichtingen jegens de vertegenwoordiger van de patiënt na, indien de patiënt zelf niet bekwaam is om zijn rechten uit te oefenen.
- 2.8 De optometrist wijst zijn medewerkers op hun afgeleide verplichtingen in verband met de rechten van de patiënt en ziet er op toe dat zij deze respecteren.
- 2.9 De optometrist ziet er op toe dat de praktijkruimte zodanig is ingericht dat de rechten van de patiënt ten volle kunnen worden gerespecteerd. Dit geldt temeer indien de optometrist werkzaam is in enig organisatorisch verband met niet-optometristen.
- 2.10 Indien de optometrist werkzaam is in enige organisatorisch verband met niet-optometristen zorgt hij ervoor dat de optometrische en niet-optometrische gegevens betreffende de patiënt in afzonderlijke dossiers worden opgeslagen.
- 2.11 Indien het belang van de patiënt dit vereist, consulteert de optometrist een collega of een andere professionele hulpverlener. Zonodig verwijst hij de patiënt naar een collega-optometrist die met betrekking tot de specifieke problematiek van de patiënt meer ervaring of technische mogelijkheden heeft, of naar een andere professionele hulpverlener.
- 2.12 Indien het belang van de patiënt dit vereist, verwijst de optometrist de patiënt door naar de huisarts, oogarts of andere in aanmerking komende arts of kliniek. De verwijzing doet recht aan de medische urgentie van het geval. De optometrist wijst de patiënt zonodig op de noodzaak van medisch onderzoek of medische behandeling en hij zal de patiënt nimmer afhouden van het zoeken van passende medische hulp.
- 2.13 De optometrist werkt mee aan een verzoek om verwijzing ten behoeve van een second opinion.
- 2.14 De optometrist draagt zorg voor een deugdelijke afhandeling van klachten.
- 2.15 Voor optometrische verrichtingen kan de optometrist zijn aansprakelijkheid contractueel niet beperken of uitsluiten. De optometrist draagt er zorg voor dat hij op passende wijze is verzekerd tegen schade als gevolg van zijn optometrische verrichtingen.
- 2.16 De optometrist die bemerkt dat hij tekort is geschoten in de behartiging van de belangen van zijn patiënt, stelt deze hiervan op de hoogte en onderneemt ook

- overigens adequate actie. Zo nodig geeft hij de patiënt in overweging onafhankelijk advies te vragen.
- 2.17 Uitgangspunt is dat de optometrist voor zijn optometrische verrichtingen een passend tarief in rekening brengt. Hij zal bovendien zijn declaratie deugdelijk specificeren en op verzoek nader toelichten. In geen geval mag hij, op welke wijze dan ook, deze tarieven verrekenen in andere producten of diensten die aan de patiënt worden geleverd, noch zal hij eraan meewerken dat anderen dit voor hem doen.
 - 2.18 Indien de optometrist voor bepaalde verrichtingen een verlaagd tarief in rekening brengt, dient hij dit voor alle patiënten op gelijke wijze te doen. De tariefsreductie mag voorts niet worden gekoppeld aan het leveren van producten of diensten. Evenmin mag de optometrist, op welke wijze dan ook, de tariefsreductie verrekenen in andere producten of diensten die aan de patiënt worden geleverd, noch zal hij eraan meewerken dat anderen dit voor hem doen.
 - 2.19 De optometrist maakt zijn tarieven in algemene zin voor eenieder duidelijk kenbaar. De optometrist informeert de patiënt bovendien vooraf over de financiële implicaties van diens optometrische verrichtingen.
 - 2.20 De optometrist aanvaardt van zijn patiënt geen geschenken die in onevenredige verhouding tot de gebruikelijke tarieven staan.
 - 2.21 Indien de refractieve status is bepaald overhandigt de optometrist onmiddellijk na het onderzoek een advies voor de sterkte van een optisch hulpmiddel aan de patiënt. Op basis van dit advies/voorschrift dient elke redelijk bekwame leverancier op verantwoorde wijze een definitief voorschrift te kunnen bepalen alvorens tot de uitvoering en de levering van het benodigde optisch hulpmiddel over te gaan. Het advies voor de sterkte van het optisch hulpmiddel is voorzien van een expiratedatum.
 - 2.22 Bij het aanpassen van contactlenzen worden uiterlijk binnen zes maanden na dato de parameters van de contactlenzen aan de patiënt verstrekt. Op basis van het voorschrift dient elke redelijk bekwame leverancier op verantwoorde wijze de contactlenzen te kunnen leveren. Het voorschrift is voorzien van een expiratedatum.
 - 2.23 De optometrist maakt op geen enkele wijze de toegang tot zijn praktijk of de aard en de omvang van het optometrisch onderzoek afhankelijk van de aanschaf van optische hulpmiddelen bij hemzelf of bij een andere, specifieke (groep van) leverancier(s). Ook na het optometrisch onderzoek is de patiënt volledig vrij in de keuze van zijn leverancier.
 - 2.24 De optometrist mag zijn hulpverlening niet afhankelijk maken van contante betaling door de patiënt.
 - 2.25 De optometrist kan, behoudens gewichtige redenen, de overeenkomst met de patiënt niet opzeggen. Opzegging mag in geen geval samenhangen met de vraag voor welke leverancier van optische hulpmiddelen de patiënt kiest of heeft gekozen.
 - 2.26 De optometrist draagt bij afwezigheid zorg voor deskundige waarneming.
 - 2.27 De optometrist die zijn praktijk overdraagt, informeert zijn patiënten hierover tijdig. Zij worden zoveel mogelijk in de gelegenheid gesteld de optometrist van hun keuze te nemen. Aan de patiënten wordt medegedeeld dat hun gegevens aan de opvolger of aan de door hen gekozen optometrist worden overgedragen, tenzij zij daartegen op enigerlei wijze bezwaar kenbaar maken.

3. De relatie met collegae en andere beroepsbeoefenaren in de oogzorg

- 3.1 Een optometrist is ten opzichte van zijn collegae en andere beroepsbeoefenaren in de oogzorg bereid tot openheid over zijn handelen, dit met inachtneming van zijn beroepsgeheim. Indien hij constateert dat in strijd wordt gehandeld met de gedragscode wijst de optometrist zijn collega(e) hierop. Ook andere kritiek op een collega of kritiek op een aanpalende beroepsbeoefenaar wordt primair met de betrokkene zelf besproken. Bij grove nalatigheid of wanprestatie van de betrokkene rapporteert de optometrist dit aan de geëigende personen en/of instanties. Zakelijke discussies in vakbladen kunnen te allen tijde worden gevoerd.

- 3.2 De optometrist is zich bij de samenwerking met anderen bewust van de grenzen van het eigen kennen en kunnen.
- 3.3 De optometrist is bereid zijn collegae en andere beroepsbeoefenaren in de oogzorg alle professionele hulp en steun te verlenen.
- 3.4 De optometrist draagt er zorg voor dat de verwijzing van een patiënt naar een collega of een andere beroepsbeoefenaren in de oogzorg vergezeld is van een duidelijke omschrijving van het doel van de verwijzing en van overige relevante informatie. De optometrist bevordert dat, wanneer de continuïteit van de hulpverlening dit vereist, degene naar wie is verwezen hem op de hoogte stelt van diens bevindingen en verdere beleid.
- 3.5 Indien bij een doorverwezen patiënt de verwijsbrief onjuist, onduidelijk of onvolledig is, neemt de optometrist contact op met de verwijzer. Zonder overleg gaat hij niet over tot herhaling van reeds verricht optometrisch onderzoek.
- 3.6 Brieven en andere informatiedragers van medische en/of andere privacygevoelige gegevens die gericht zijn aan optometristen werkzaam binnen een organisatorisch verband, dienen uitsluitend te worden geopend door en onder ogen te komen van de optometrist voor wie deze gegevens zijn bestemd of door personen die door de optometrist daartoe uitdrukkelijk zijn gemachtigd.
- 3.7 De optometrist is binnen redelijke grenzen bereid voor een collega waar te nemen.
- 3.8 De optometrist die (een deel van) de specifieke beroepsopleiding bij een collega heeft gevolgd, mag gedurende twee jaar niet als optometrist in hetzelfde praktijkgebied werkzaam zijn, tenzij betrokkenen anders overeenkomen.
- 3.9 In het belang van de patiënt en met inachtneming van het beroepsgeheim onderhoudt de optometrist contacten en wisselt hij informatie uit met beoefenaren van aanpalende beroepsgroepen zoals opticiëns, contactlensspecialisten, orthoptisten, oogartsen en huisartsen.
- 3.10 Bij een multidisciplinair behandelingsplan is de optometrist medeverantwoordelijk voor de opstelling en de realisatie hiervan.
- 3.11 De optometrist wordt geacht deel te nemen aan intercollegiale toetsing.
- 3.12 De optometrist die een patiënt heeft gezien op verwijzing van een collega, opticien of contactlensspecialist, zal deze patiënt gedurende een periode van zes maanden na het desbetreffende contact geen optische hulpmiddelen leveren, tenzij daarover tussen de betrokken beroepsbeoefenaren overeenstemming bestaat.
- 3.13 De optometrist treedt niet in enigerlei zakelijke verhouding, waarbij een vergoeding, in welke vorm dan ook, wordt betaald voor de verwijzing van de patiënt naar of door de optometrist.

4. De relatie met de samenleving

- 4.1 De optometrist bevordert, in samenwerking met zijn collegae, dat optometrische zorg bereikbaar is voor iedereen.
- 4.2 De optometrist bevordert, in samenwerking met zijn collegae, de kwaliteit en doelmatigheid van het optometrisch handelen.
- 4.3 De optometrist maakt een zorgvuldige afweging tussen kwaliteit en de kosten van de optometrische zorg.
- 4.4 De optometrist informeert en treedt zonodig in overleg met patiënten- en cliëntenorganisaties, koepelorganisaties van beroepsbeoefenaren en zorginstellingen, zorgverzekeraars en overheden.
- 4.5 De optometrist informeert, onder meer door middel van publicaties in vakbladen, de samenleving over nieuwe methoden of belangwekkende resultaten, met inachtneming van de privacy van de patiënt.

- 4.6 De optometrist profileert zijn beroep door middel van public relations, inhoudelijke bijdragen aan opleidingen, seminars en dergelijke, en staat open voor het begeleiden van stagiaires.
- 4.7 De optometrist stelt zich actief op in het signaleren van gezondheidsbedreigende factoren.
- 4.8 De optometrist betracht zorg voor het milieu, onder meer door gescheiden verzamelen en afvoeren van schadelijke stoffen.
- 4.9 De optometrist, die tot staking of werkonderbreking overgaat, vergewist zich ervan dat er voorzieningen zijn getroffen om de noodzakelijke optometrische zorg te garanderen.

Artikelsgewijze toelichting

Voor zover nodig, zal hier op de diverse bepalingen een korte toelichting worden gegeven. Een aantal bepalingen spreekt voor zich, zodat nadere uitleg achterwege kan blijven.

Vooraf zij opgemerkt dat in deze gedragscode wordt gesproken van patiënt en niet van cliënt of klant. Het is wellicht nog niet algemeen gebruikelijk om degene die zich aan de zorg van de optometrist toevertrouwt, aan te duiden als patiënt. Voor deze aanduiding is niettemin gekozen, omdat de optometrist zich thans profileert als een van de hulpverleners in de somatische gezondheidszorg. In de somatische gezondheidszorg is het gebruikelijk om te spreken van patiënt. Het begrip cliënt is meer geassocieerd met hulpverlening in de psychosociale en welzijnssfeer, het begrip klant met commerciële dienstverlening. Noch van het een, noch van het ander, is sprake bij de optometrische zorg.

Art. 1.2 stipuleert dat de optometrist steeds bedacht moet zijn op mogelijke belangenverstrengeling. Deze norm wordt verderop in de gedragscode nog in een aantal, meer specifieke, bepalingen uitgewerkt. Dit heeft echter de behoefte aan het opnemen van deze algemene bepaling niet weggenomen. Ten eerste wordt zo direct duidelijk waar de optometrist op dit punt staat en ten tweede kan op deze algemene norm worden teruggevallen als in voorkomende gevallen een specifieke bepaling ter zake ontbreekt.

Art. 1.3, 1.4 en - voor een belangrijk deel - 1.5 hangen nauw met elkaar samen. De optometrist is een professionele hulpverlener, die in staat moet zijn om te werken volgens de voor hem geldende professionele standaard. Daarop kan de optometrist ook worden aangesproken. Het verstrekken van verantwoorde, professionele zorg is slechts mogelijk op basis van deskundigheid en indien de professionele vrijheid en onafhankelijkheid is gegarandeerd. Wanneer moet worden geconstateerd dat de randvoorwaarden daartoe ontbreken, dient de optometrist daaruit consequenties te trekken. Een en ander sluit uiteraard niet uit dat de optometrist in dienstverband werkzaam is van (of op contractbasis samenwerkt met) een commerciële instelling, zolang diens professionele autonomie maar gewaarborgd is.

Art. 1.7 heeft een ruime strekking. Het heeft niet alleen betrekking op het handelen van de optometrist als zodanig, maar het kan ook van betekenis zijn voor handelingen die een optometrist in andere hoedanigheden verricht. Wanneer een optometrist bijvoorbeeld tevens contactlensspecialist is en in laatstgenoemde hoedanigheid zonder toereikend onderzoek van de patiënt of op basis van een verouderd voorschrift (via internet of anderszins) contactlenzen levert, kan de patiënt, door vermelding van de OVN in de advertentietekst, licht in de waan worden gebracht dat hier sprake is van een verantwoorde gang van zaken. Ook een dergelijke handelwijze kan het beroep van optometrist in diskrediet brengen. Een zelfde situatie kan zich voordoen als de optometrist samenwerkt met een contactlensspecialist, die aldus contactlenzen levert en daarbij op enigerlei wijze optometrische betrokkenheid suggereert. In dit verband dient tevens te worden gewezen op **art. 1.4**.

Art. 1.9 beoogt geenszins een rem te zetten op het aanleren van specialistische kennis en vaardigheden door de optometrist. Het artikel wil slechts duidelijk maken dat dit niet ten koste mag gaan van de algemene kennis en vaardigheden waarover een optometrist geacht wordt te beschikken.

Dat volgens **art. 1.10** de optometrist niet alleen bereid, maar ook in staat moet zijn om verantwoording over zijn handelen af te leggen vooronderstelt een deugdelijke administratie en verslaglegging met betrekking tot de praktijkvoering.

De opsomming in **art. 1.11** van mogelijkheden om kennis en vaardigheden op peil te houden is niet uitputtend. De concrete eisen die uit deze bepaling voortvloeien zullen uiteraard mede afhankelijk van het aanbod op dit punt zijn. Niettemin mag van de optometrist worden verwacht dat hij ook zonedig zelf initiatieven neemt om ervoor te zorgen dat er voldoende mogelijkheden van na-, bijscholing en intervisie zijn.

Art. 1.13 draagt de optometrist op zorg te dragen voor de continuïteit van de behandeling. Dit betekent dat optometrische zorg niet beperkt kan blijven tot de kantooruren. Bovendien dient de optometrist te bevorderen dat de aansluiting op vervolgdagnostiek en behandeling door andere hulpverleners zo soepel mogelijk verloopt.

Art. 1.14 heeft betrekking op de wijze waarop de optometrist het bestaan van zijn praktijk aan het publiek bekend maakt. Het is onder hulpverleners gebruikelijk daarbij soberheid te betrachten. Het gaat er vooral om dat de patiënt ervan op de hoogte is wie de optometrist is, waar de praktijk is gevestigd en wanneer en hoe de praktijk toegankelijk is. Binnen de praktijk/winkel moet het voor de patiënt zonneklaar zijn wanneer hij met de optometrist van doen heeft (bijv. door het dragen van een naambordje en een duidelijk herkenbare toegangsdeur tot de praktijkruimte). Op geen enkele wijze mag de patiënt in de waan worden gebracht dat hij te maken heeft met een optometrist, terwijl de betreffende medewerker dat niet is.

Uit **art. 1.15** blijkt dat het maken van reclame niet ontoelaatbaar is, mits daarbij terughoudendheid wordt betracht. Het zal in het algemeen gaan om reclame met een informatief karakter. Deze kan gerechtvaardigd zijn met het oog op de relatieve onbekendheid met het beroep bij het algemene publiek. Misleidende reclame is uiteraard te allen tijde verboden. Met name bij het aanbieden van screeningsactiviteiten, bijvoorbeeld op glaucoom of diabetes, dienen de uiterste terughoudendheid en voorzichtigheid te worden betracht. Dergelijke reclame kan als snel een misleidend karakter hebben of te wervend zijn. Belangrijk hierbij is voorts dat optometrisch onderzoek een samenhangend geheel vormt en als zodanig aan elke patiënt dient te worden aangeboden. Het is niet aanvaardbaar om bepaalde onderdelen hier uit te lichten en daarvoor reclame te maken. De optometrist die in dienstverband werkzaam is of anderszins een relatie heeft met een optiekwinkel (-keten) of een andere commerciële instelling in de oogbranche dient er op toe te zien dat ook deze winkel(-keten) of instelling zich onthoudt van misleidende reclame.

Art. 1.15 onderstreept nog eens dat in de zakelijke verhoudingen die de optometrist aangaat steeds diens professionele onafhankelijkheid gewaarborgd dient te blijven.

Art. 2.2 is een bepaling met een minimumkarakter: wat betreft het niveau van te verrichten diagnostiek en zorg wordt aangegeven wat er minimaal van de optometrist wordt verwacht. Van de optometrist kan niet worden geëist dat hij aan de hoogst denkbare normen voldoet, maar wel dat hij op een zodanig niveau werkt als van een redelijk bekwaam en redelijk handelend optometrist kan worden verwacht.

Art. 2.7 bevat een opsomming van een aantal rechten van de patiënt. De opsomming is ontleend aan de Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst waarin die rechten

ook nader zijn omschreven. Het spreekt vanzelf dat de wettelijke formulering uiteindelijke bepalend is. Met het oog op het voorlichtende karakter dat, naast zelfbinding, ook aan een gedragscode toekomt is er voor gekozen in een apart artikel de belangrijkste rechten van de patiënt kort aan te duiden.

Art. 2.8, 2.9 en 2.10 gaan uit van de situatie dat de optometrist veelal met anderen samenwerkt. In die samenwerking dient hij er zorg voor te dragen dat de rechten van de patiënt onverminderd worden gerespecteerd. Bij art. 2.9 kan bijvoorbeeld worden gedacht aan het recht dat optometrische verrichtingen dienen te worden uitgevoerd zonder dat anderen dit kunnen waarnemen. Dit betekent concreet dat optometrische handelingen niet binnen de optiekwinkels, maar van buiten de optiekwinkels, zichtbaar mogen zijn. Art. 2.10 beoogt te voorkomen dat anderen dan de optometrist zonder noodzaak optometrische gegevens onder ogen krijgen. Het beoogt geen afbreuk te doen aan moderne, door optimalisering van de zorg ingegeven ontwikkelingen als het tot stand brengen van een gezamenlijk dossier voor alle hulpverleners die rechtstreeks betrokken zijn bij de oogzorg aan de patiënt.

Art. 2.11 en 2.12 gaan in op de consultatie- en verwijsplicht van de optometrist. De optometrist dient in het bijzonder alert te zijn op de noodzaak tot verwijzing naar de oog- of huisarts. Vandaar dat deze verwijsrelatie in een afzonderlijke bepaling nader is uitgewerkt.

Art. 2.14 draagt de optometrist op zorg te dragen voor een deugdelijke afhandeling van klachten. Deze bepaling richt zich op de optometrist, maar hier ligt natuurlijk bij uitstek ook een taak voor beroepsvereniging, die een klachtencommissie met bijbehorende klachtenregeling in het leven zou kunnen roepen. De optometrist zou dan aan zijn verplichting van art. 2.14 kunnen voldoen door zich hierbij aan te sluiten.

De eis dat een hulpverlener zijn aansprakelijkheid niet kan beperken of uitsluiten, zoals verwoord in **art. 2.15**, is algemeen aanvaard en is ook terug te vinden in de Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst. Dit zogenaamde exoneratieverbod geldt ook voor de optometrist. De optometrist dient natuurlijk wel te kunnen instaan voor de vergoeding van de schade die hij (onverhoopt) heeft veroorzaakt, vandaar de verzekeringsplicht.

In **art. 2.16** komt tot uitdrukking dat een optometrist die een fout heeft gemaakt met (mogelijke) gevolgen voor de patiënt dit niet verborgen moet houden, maar daar openlijk met hem over dient te spreken. Als er acuut moet worden opgetreden, bijvoorbeeld wanneer de optometrist tot de ontdekking komt dat hij de verkeerde oogdruppels heeft gebruikt, dient uiteraard onverwijld actie te worden ondernomen. In sommige gevallen kan het zinvol zijn de patiënt op de mogelijkheid van het vragen van een onafhankelijk advies te attenderen. Art. 2.16 is mede ingegeven door het feit dat elke beroepsbeoefenaar, hoe consciëntieus hij ook werkt, een fout kan maken. Een open houding naar de patiënt toe draagt dan meer bij aan herstel van vertrouwen dan geheimzinnigheid.

Art. 2.17 en 2.18 brengen een zeer wezenlijk aspect van de scheiding tussen hulpverlening en commerciële belangen tot uitdrukking. De optometrist dient de optometrische hulpverlening en de zakelijke belangen die hij heeft, bijvoorbeeld bij de verkoop van optische hulpmiddelen, goed uit elkaar te houden. Daarom is als beginsel geformuleerd dat de optometrist voor zijn verrichtingen een passend tarief in rekening brengt. De rekening behoort deugdelijk te zijn gespecificeerd en zonodig nader te worden toegelicht aan de patiënt. Bovendien dienen de tarieven niet met andere producten of diensten die aan de patiënt worden geleverd, te worden gecompenseerd. Hierbij maakt het geen enkel verschil of de optometrist zelf de verrekening toepast dan wel of dit plaatsvindt door anderen, bijvoorbeeld door de eigenaar van de optiekwinkel waarbij de optometrist in dienst is of waarmee hij anderszins een samenwerkingscontract heeft. Mocht dit toch gebeuren, dan wordt art. 1.4 relevant.

Het is de optometrist niet verboden om een lager tarief in rekening te brengen dan algemeen gebruikelijk. Wel dient dan aan drie vereisten te zijn voldaan: het verlaagde tarief dient aan alle patiënten op gelijke wijze in rekening te worden gebracht, het in rekening brengen van het tarief mag niet gekoppeld zijn aan het leveren van producten of diensten aan de patiënt en er mag natuurlijk geen verrekening plaatsvinden. Bij de hier bedoelde koppeling van tariefsverlaging en leveranties van producten of diensten gaat niet alleen om leveranties door de optometrist zelf – die tevens opticien of contactlensspecialist kan zijn -, maar ook om leveranties door personen of instellingen waarmee de optometrist (al dan niet stilzwijgende) afspraken heeft gemaakt. Evenmin mag de patiënt worden gedwongen tot een keuze uit een groep van leveranciers. Het gaat hier om een beginsel dat niet via bepaalde constructies mag worden ontdoken.

De tarieven voor optometrische verrichtingen dienen op grond van **art. 2.19** in algemene zin voor eenieder duidelijk kenbaar te zijn, bijvoorbeeld door een tariefslijst die in de praktijkruimte op een zichtbare plaats wordt opgehangen of die aan de patiënt op verzoek wordt uitgereikt. Daarnaast dient elke patiënt ook vooraf en individueel te worden ingelicht over de kosten die aan de optometrische hulp zijn verbonden.

Art. 2.21 behelst een zeer wezenlijk principe. Als de optometrist tot de conclusie komt dat de patiënt een optisch hulpmiddel nodig heeft, dient hij de patiënt onmiddellijk na afloop van het onderzoek een daartoe strekkend voorschrift te overhandigen. Dit voorschrift dient zodanig te zijn dat elke voldoende gekwalificeerde leverancier deze kan begrijpen en op basis daarvan het optische hulpmiddel kan verstrekken. Door de eis van onmiddellijke overhandiging van een voldoende duidelijk voorschrift wordt voorkomen dat de patiënt zich feitelijk gedwongen voelt het optische hulpmiddel in de winkel van de optometrist (of een aan de optometrist gelieerde winkel) aan te schaffen. Uit het voorschrift moet voorts blijken na welke datum een optisch hulpmiddel niet langer zonder meer mag worden verstrekt op basis van het voorschrift.

Art. 2.23 maakt duidelijk dat de optometrist de toegang tot de praktijk en de kwaliteit van het optometrische onderzoek op geen enkele wijze in verband mag brengen met de aanschaf van optische hulpmiddelen bij een specifieke leverancier, dat wil zeggen dat de bedoelde toegankelijkheid en kwaliteit niet afhankelijk mogen zijn van de vraag of de optische hulpmiddelen worden aangeschaft bij de optometrist zelf of bij een leverancier (of groep van leveranciers) waarmee de optometrist bepaalde banden heeft. Zie in dit kader ook de toelichting op art. 2.18 over de koppeling van tariefsverlaging aan de levering van producten of diensten. Ook na afloop van het onderzoek behoort de patiënt vrije leverancierkeuze te hebben. Gedwongen winkelnering, in welke vorm dan ook, is niet toegestaan.

Art. 2.24 beoogt slechts te voorkomen dat de optometrist aan de patiënt geen hulp verleent, louter vanwege het feit dat deze niet contant kan of wil betalen. Uiteraard dient de patiënt de rekening uiteindelijk wel te voldoen en mogen bij wanbetaling alle daartoe in het maatschappelijk verkeer gebruikelijke middelen worden ingezet, zoals het inschakelen van een incassobureau.

Het is in het algemeen onjuist als de optometrist tegenover de patiënt, tegenover collegae of in het openbaar zich negatief uitlaat over een collega of een aanpalende beroepsbeoefenaar. Kritiek, bijvoorbeeld dat in strijd met de gedragscode is gehandeld, dient in eerste instantie te worden besproken met degene die het betreft. Deze laatste dient hier ook voor open te staan. Dit vloeit voort uit **art. 3.1**. Dit betekent intussen niet dat de optometrist die op de hoogte komt van wantoestanden en bij de betreffende beroepsbeoefenaar geen gehoor vindt, geen verder actie zou mogen ondernemen. Het belang van de patiënt kan vergen dat de optometrist zich wendt tot bijvoorbeeld de Inspectie voor de Gezondheidszorg.

Art. 3.4 waarborgt dat patiënten niet zomaar worden doorverwezen, maar dat er sprake is van een gerichte verwijzing, met een – voor zover mogelijk – gerichte vraag en voorzien van alle relevante informatie waarover de optometrist beschikt. Het komt wel voor dat een optometrist na doorverwijzing niets meer over de patiënt verneemt, terwijl dit voor de continuïteit van de optometrische zorg wel relevant is en de patiënt tegen terugrapportage ook geen enkel bezwaar zou hebben. Degene naar wie is verwezen, is zich van het belang van terugrapportage wellicht niet altijd even goed bewust. Het ligt dan op de weg van de optometrist de betrokkene hierop de attenderen.

Indien een optometrist zelf een patiënt krijgt doorverwezen en de verwijsbrief bevat onjuistheden of is onduidelijk of onvolledig, dan stelt de optometrist zich met de verwijzer in verbinding. Hij gaat niet op eigenhoutje tot herhaling van het onderzoek over. Dit volgt uit **art. 3.5**

Art. 3.7 brengt tot uiting dat van de optometrist wordt verwacht dat hij bereid is aan redelijke afspraken omtrent waarneming uitvoering te geven. Het vereist ook dat een collega-optometrist niet op onredelijke of oneigenlijke gronden wordt uitgesloten van een waarnemingsregeling.

Art. 3.8 beoogt te voorkomen dat de optometrist een praktijk gaat opbouwen mede op basis van de relaties die hij met patiënten tijdens zijn beroepsopleiding is aangegaan. Hij zou aldus op een oneigenlijke manier concurreren met de opleider-optometrist. Dit zou laatstgenoemde ook terughoudend kunnen maken in het openstellen van zijn praktijk voor opleidingsdoeleinden, hetgeen niet de bedoeling kan zijn. Over de vraag wat als praktijkgebied geldt, kunnen door de beroepsvereniging nadere richtlijnen worden gegeven.

Het moet in het algemeen minder juist worden geacht als een optometrist vanuit een geïsoleerde positie werkt. **Art. 3.9** beoogt daarom te bevorderen dat de optometrist in het belang van de patiënt relaties onderhoudt met beoefenaren van aanpalende beroepen.

Art. 3.12 wil voorkomen dat een optometrist commercieel voordeel trekt uit een verwijzing door een collega, opticien of contactlensspecialist. Dit zou immers een belemmering voor doorverwijzing kunnen zijn. Denkbaar is intussen dat hierover tussen betrokkenen overeenstemming bestaat. In dat geval is het verbod niet van toepassing.

Of een patiënt naar of door de optometrist wordt doorverwezen dient geheel afhankelijk te zijn van de vraag wat voor deze patiënt uit een oogpunt van goede (oog)zorg noodzakelijk is. Commerciële overwegingen mogen daarbij geen rol spelen. Het spreekt dan ook haast vanzelf dat een optometrist voor een verwijzing niet mag betalen respectievelijk betaald mag krijgen, zoals in **art. 3.13** uitdrukking heeft gekregen.

Optometrische zorg dient voor iedereen bereikbaar te zijn. Het is de taak van de optometrist om al hetgeen te doen dat binnen zijn vermogen ligt opdat in algemene zin de toegankelijkheid van de optometrische zorg voor iedereen gewaarborgd is. **Art. 4.1** brengt dat tot uiting.

Nieuwe methodes en andere belangwekkende zaken dient de optometrist niet voor zichzelf te houden. Dit volgt uit **art. 4.5 en 1.12**

Vanwege de relatieve onbekendheid van publiek en werkers in de gezondheidszorg met wat het beroep optometrist inhoudt, is het bij uitstek van belang dat de optometrist het profiel van zijn beroep goed over het voetlicht brengt en verder helpt ontwikkelen. Daarop ziet **art. 4.6**.